

У відносинах інституту медіації та судової системи законопроект виходить із принципу органічного «вбудовування» медіації в існуючу правову систему. Задумано, що інститут медіації доповнює чинні правові інститути такі як мирову угоду в цивільному та господарському процесах, примирення в адміністративному судочинстві та кримінальному процесі тощо.

Підсумовуючи, вважаємо, доцільним має бути таке визначення медіації: медіація — це самостійний спосіб АВС та полягає у забезпеченні прийняття сторонами самостійного рішення зі спору за допомогою медіатора, який допомагає сторонам конфлікту налагодити процес комунікації і визначити конфліктну ситуацію так, щоб вони сторони конфлікту змогли обрати той варіант рішення, який би задовольняв би усіх учасників конфлікту.

Отже, вважаємо необхідним введення інституту саме добровільної досудової медіації, при якій суд має право рекомендувати медіацію сторонам, а сторони можуть відмовитися від цього.

Юридична практика в Україні в сфері альтернативного вирішення спорів на сьогодні обмежена досудовим претензійним порядком, а окремі спроби впровадження медіації, за відсутності ухваленого закону та належного інформування не має широкого розповсюдження. Таким чином, сподіваємося, що під впливом позитивних реформ, ініціатива щодо прийняття закону «Про медіацію» буде реалізована, а успішне його впровадження надасть знаходження під час вирішення конфліктної ситуації надасть пошук компромісу та збереження відносин.

Бібліографічні посилання:

1. Загайнова С.К. Медиация в нотариальной деятельности: основные модели и особенности их реализации // Нотариальный вестник // [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://old.notariat.ru/press_4415_23.aspx.htm
2. Конфліктологія [Текст] : навчальний посібник / П. С. Прибутко [и др.]. - К. : КНТ, 2010. - 136 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pidruchniki.com/1584072020629/psihologiya/konfliktologiya>
3. Сергієнко О. В. «Медіація – альтернативний спосіб врегулювання спору»[Електроннийресурс].Режимдоступу: http://34400.net/news/olesja_sergienko_mediacija_alternativnij_sposib_vreguljuvannja_sporu/2014-05-22-2355
4. Притика Ю., Козляковська О. Медіація, як спосіб вирішення цивільноправових спорів [Електронний ресурс].Режим доступу: <http://ilandmanagement.com/Publication/45/>
5. Про медіацію: Проект закону України від 27.03.2015 р. N 2480 [Електронний ресурс].Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH1WW00A.html

Скляр Діана Олександрівна

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Андрієвська Людмила Олексіївна

старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Важливе значення для забезпечення належного здійснення господарської діяльності в умовах сьогодення має встановлення відповідальності учасників господарських відносин. Це слугує необхідною передумовою функціонування всього механізму забезпечення законності і правового господарського порядку в Україні.

Господарсько-правова відповідальність є комплексним правовим інститутом господарського права, предметом регулювання якого є господарські правопорушення. О. Бабак вважає, що «господарсько-правова відповідальність може бути визначена як правовідносини, які виникають внаслідок вчинення господарського правопорушення між суб'єктами господарювання або між суб'єктом господарювання та органом державної влади чи органом місцевого самоврядування, в результаті чого суб'єкт господарювання, винний у вчиненні правопорушення зазнає несприятливих наслідків майнового або організаційного характеру, які передбачені господарсько-правовими санкціями» [2, с. 144].

Характерними специфічними (видовими) ознаками господарсько-правової відповідальності, на думку О.М. Вінник, є:

1) сфера застосування – господарські правовідносини (господарсько-майнові та/або господарсько-організаційні);

2) юридична підстава – акти господарського законодавства та господарські договори;

3) фактична підстава – господарське правопорушення, склад якого залежить від виду (форми) господарсько-правової відповідальності;

4) презумпція вини порушника та особливість визначення вини;

5) суб'єктами господарсько-правової відповідальності є учасники господарських правовідносин (суб'єкти господарювання, суб'єкти господарсько-організаційних повноважень, засновники та учасники господарських організацій, власники майна суб'єктів господарювання; контрагенти суб'єктів господарювання за господарськими договорами);

6) спрямованість господарсько-правової відповідальності переважно на майнову базу порушника і лише в окремих випадках – на особу порушника (примусова реорганізація та примусова ліквідація) [3, с. 314].

Згідно зі ст. 216 ГК України учасники господарських відносин несуть господарсько-правову відповідальність за правопорушення у сфері господарювання шляхом застосування до правопорушників господарських санкцій на підставах і в порядку, передбаченому ГК України, іншими законами та договорами [1].

Таким чином, поняття господарсько-правової відповідальності визначається у ч. 1 ст. 216 ГК України через поняття господарських санкцій.

Треба відмітити, що у ГК України законодавець закріпив лише чотири форми господарсько-правової відповідальності, назвавши їх видами господарсько-правових санкцій:

- відшкодування збитків;
- штрафні санкції;
- оперативно-господарські санкції;
- адміністративно-господарські санкції [1].

Зазначимо, що різновидами останніх є санкції майнового характеру (вилучення майна/прибутку, що за своїми правовими наслідками подібне до конфіскації; адміністративно-господарські штрафи) та організаційного характеру (зупинення дії або анулюванні ліцензій, скасування державної реєстрації та ліквідація суб'єкта господарювання тощо).

Господарсько-правові санкції можна класифікувати за різними ознаками:

– за критерієм змісту впливу – на грошові (сплата штрафних санкцій, господарсько-адміністративного штрафу, відшкодування збитків) та натуральні (заміна неякісної продукції на якісну);

– за критерієм безпосередньої спрямованості – на майнові (конфіскація, сплата штрафних санкцій, відшкодування збитків, господарсько-адміністративний штраф) та організаційні (господарсько-організаційні, оперативно-господарські санкції);

– залежно від виду порушених відносин – на санкції, що застосовуються в договірних відносинах (відшкодування збитків, штрафні, оперативно-господарські), і санкції, що застосовуються в позадоговірних відносинах (відшкодування збитків, адміністративно-господарські санкції);

– залежно від обсягу відповідальності правопорушника господарська відповідальність може бути повною, обмеженою і підвищеною [6, с. 141].

Повна відповідальність означає відшкодування контрагентові або державі всіх видів збитків (шкоди), понесених ними (втрата або ушкодження майна, понесені додаткові видатки і неодержані доходи). Обмежена відповідальність встановлюється в нормах права, які визначають обмежений розмір відповідальності, встановлюють максимальний розмір збитків або в них містяться приписи не стягувати з боржника певні види збитків. Підвищена відповідальність передбачається законодавцем для особливо небезпечних правопорушень.

Відшкодування збитків, заподіяних порушенням правил здійснення господарської діяльності, є заходом правової відповідальності. Відшкодування збитків – це відновлення майнового стану учасника господарських правовідносин за рахунок іншого суб'єкта – правопорушника [3, с. 417].

У ч. 2 ст. 224 ГК України названі два види збитків: витрати, зроблені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна (реальний збиток) і не одержані нею доходи, які управнена сторона одержала б у разі належного виконання зобов'язання або дотримання правил здійснення господарської діяльності іншою стороною (втрачена вигода). Склад збитків визначається ст.ст. 224-225 ГК України [1].

До складу збитків, що підлягають відшкодуванню особою, яка допустила господарське правопорушення, включаються: вартість втраченого, пошкодженого або знищеного майна, визначена відповідно до вимог законодавства; додаткові витрати (штрафні санкції, сплачені іншим суб'єктам, вартість додаткових робіт, додатково витрачених матеріалів тощо), понесені стороною, яка зазнала збитків внаслідок порушення зобов'язання іншою стороною; неодержаний прибуток (втрачена вигода), на який сторона, яка зазнала збитків, мала право розраховувати у разі належного виконання зобов'язання іншою стороною; матеріальна компенсація моральної шкоди у випадках, передбачених законом [1].

Відповідно до ст. 235 ГК України за порушення господарських зобов'язань до суб'єктів господарювання та інших учасників господарських відносин можуть застосовуватися оперативно-господарські санкції – заходи оперативного впливу

на правопорушника з метою припинення або попередження повторення порушень зобов'язання, що використовуються самими сторонами зобов'язання в односторонньому порядку [1].

Треба відзначити, що ч. 1 ст. 236 ГК України передбачений відкритий перелік оперативно-господарських санкцій, що сторони можуть застосовувати з відповідною фіксацією в договорі.

Підставою для застосування оперативно-господарських санкцій є факт порушення господарського зобов'язання іншою стороною.

О.П. Віхров зазначає, що у процесі здійснення регулювання та контролю господарської діяльності уповноважені органи державної влади, органи місцевого самоврядування виявляють порушення суб'єктами господарювання встановлених законодавчими актами правил і норм й у випадках, передбачених законом, застосовують до порушників встановлені заходи відповідальності, зокрема адміністративно-господарські санкції [5, с. 216].

До видів адміністративно-господарських санкцій, зміст яких закріплений у ст.ст. 239-248 ГК України, відносяться: вилучення прибутку (доходу); адміністративно-господарський штраф; стягнення зборів (обов'язкових платежів); призупинення операцій за рахунками суб'єктів господарювання; застосування антидемпінгових заходів; припинення експортно-імпортних операцій; застосування індивідуального режиму ліцензування; призупинення дії ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання певних видів господарської діяльності; анулювання ліцензії (патенту) на здійснення суб'єктом господарювання окремих видів господарської діяльності; обмеження або зупинення діяльності суб'єкта господарювання; скасування державної реєстрації та ліквідація суб'єкта господарювання [1].

Треба відмітити, що велику увагу приділяє господарсько-правовим відносинам у своїх працях Р.Б. Шишка. Він зазначає, що господарське законодавство закріплює принцип повної майнової відповідальності суб'єктів господарювання аж до оголошення банкрутом (ч. 4 ст. 205 ГК України). Отже, найвищою економічною санкцією згідно із законодавством можна вважати процесуальне (судове) оголошення суб'єкта-боржника банкрутом. Особливістю господарсько-правової відповідальності також є те, що застосування до правопорушника заходів господарсько-правової відповідальності може привести до настання для нього інших (нематеріальних) наслідків, що характерно, зокрема, у разі застосування адміністративно-господарських санкцій організаційного характеру, примусового поділу суб'єкта господарювання, який зловживає монополією (домінуючим) становищем на ринку, визнання емісії цінних паперів недійсною тощо [8, с. 7-8].

Таким чином, можна визначити, що господарсько-правова відповідальність, маючи специфічні ознаки, які відрізняють її від цивільно-правової та адміністративно-правової відповідальності, є самостійним видом юридичної відповідальності, що і відобразилося в окремому правовому регулюванні відносин відповідальності в ГК України.

Бібліографічні посилання:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Бабак О. Основні види відповідальності суб'єктів господарювання у зовнішньоекономічній діяльності. Підприємство, господарство, право. N10. 2011. С.144-148.
3. Вінник О.М. Господарське право: навч. посіб. / О.М. Вінник; МОНУ. – 2-ге вид., змінене та доп. К.: Правова єдність, 2009. 768 с.
4. Господарське право: підручник / В.С. Щербина. – 6-те вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер. 2013. 640 с.
5. Віхров О.П. Адміністративно-господарські санкції як гарантія права суб'єктів господарювання на економічну безпеку. Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. 2012. № 3. С. 216-220.
6. Ольховик Л.А. Форми господарсько-правової відповідальності суб'єктів господарювання. Порівняльно-аналітичне право. №1. 2018. С. 140-142.
7. Щербина В.С. Господарське право: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер, 2006. 656 с.
8. Шишка Р.Б. Окремі аспекти господарсько-правової відповідальності. Юридичний вісник. 2015. С. 5-10.

Скорик Надія

здобувач вищої освіти

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Смесова Вікторія Леонідівна,

доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки

ДВНЗ «Український державний хіміко-технологічний університет»

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Активізація інвестиційної діяльності є однією з передумов створення нових робочих місць, забезпечення соціальної спрямованості та економічного розвитку господарства. Основою успішної інвестиційної діяльності є належне правове регулювання інвестиційних відносин. Вітчизняне законодавство містить значну кількість нормативно-правових актів, що регулюють відносини в сфері інвестицій, тому конкретизація й удосконалення правових норм у зазначеній сфері суспільних відносин сьогодні є актуальною.

Вирішенню даної проблеми присвячено роботи Ю. Атаманова, Р. Бойчука, О. Вінника, Л. Волкович, К. Гуменної, Д. Задихайла, В. Кудрявцевої, М. Овчиннікової, В. Поєдинок, Ю. Притика, А. Сухорукова, М. Чернухи та ін. вітчизняних вчених, які розв'язували задачу систематизації і модернізації інвестиційного законодавства. Отже, на переконання науковців вдосконалення нормативної бази є одним із напрямів активізації іноземних інвестицій в Україну.

Враховуючи правовий досвід зарубіжних країн щодо іноземних інвестицій, можна дійти висновку, що державна політика у цій сфері повинна бути спрямована на нормативне врегулювання прямого іноземного та портфельного інвестування, функцій органів публічної адміністрації у даній сфері, на які покладено обов'язок реалізації даної політики та визначення державних гарантів у сфері іноземного інвестування.

Згідно до ст. 1 Закону України “Про режим іноземного інвестування” іноземні інвестиції – це цінності, що вкладають іноземні інвестори в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [1].